

Metoderapport SKUP 2020

CORONAJUKSET

Gunnar Thorenfeldt, Ola Strømman, Caroline Drefvelin,
Øistein Norum Monsen og Bjørn Langsem

Dagbladet

INNHOLD

1	Kort resyme - dette har vi avslørt.....	1
2	Innledning	1
	2.1 Slik begynte det.....	1
	2.2 Problemstilling	2
	2.3 Organisering av arbeidet	2
3	Metode – slik gjorde vi det.....	2
	3.1 Metode: Samle info om «spøkelsesansatte»	2
	3.2 Metode: Jakten på stordata.....	4
	3.3 Metode: Dataspørring/intervjue datasett	5
	3.4 Metode: Fletting av datasett	7
	3.5 Metode: Spøkelsesjakta fortsetter	8
	3.6 Metode: A-meldinger og personnummersøk	10
	3.7 Metodene virker	11
	3.8 Razzia og arbeidskrim.....	12
	3.9 Jakten på hvitvaskingsfabrikkene	13
	3.10 Nye saker.....	14
4	Konsekvenser	16

Forsidebilde:

Økokrim jakter på corona-juksere. Her fra en aksjon i november 2020. Foto/video: Bjørn Langsem

Disse leverer rapporten:

**Gunnar Thorenfeldt, Ola Strømman, Caroline Drefvelin,
Øistein Norum Monsen og Bjørn Langsem**

Disse avdelingene i Dagbladet var involvert: Nyhetsavdelingen, Børsen, gravegruppa og fotoavdelingen.

Disse har bidratt: Henning Lillegård (foto), Hans Arne Vedlog (foto),
Nina Hansen (foto), Siri Gedde-Dahl (research/repledelse)

Oslo, 11. januar 2021

Kontaktadresse: Caroline Drefvelin, Dagbladet, cdr@dagbladet.no, tlf 97 73 67 58

1 Kort resyme - dette har vi avslørt

- Hull i kontrollrutinene for coronastøtten. For eksempel at firmaer som ikke hadde registrert ansatte, ikke var godkjent for drift eller som ikke hadde noen drift i det hele tatt, har fått coronastøtte.
- Store svakheter i Navs a-register og hvordan det blir brukt, og metodene som ble brukt for å lage «spøkelsesansatte».
- At organiserte kriminelle miljøer jobbet hardt for å få kloa i store corona-støttemidler. Og at de også hadde lyktes med dette.
- Vi bidro også til å avdekke at coronajukset fikk store samfunnsmessige konsekvenser.

2 Innledning

2.1 Slik begynte det

«Corona-bedrageriene er veldig alvorlig. Vi tror at de på sikt vil kunne undergrave samfunnets evne til økonomisk krisehåndtering. Det er utrolig viktig at dere skriver om dette her. Dette er bedrageri som svekker tilliten i samfunnet, og hvor samfunnkonsekvensene er store».

Økokrim-sjef Pål Lønseth kommenterte Dagbladets artikler om coronajuks før jul.

Da pandemien traff det norske samfunnet med full kraft, så valgte regjeringen å strø milliarder over det norske næringslivet for å holde samfunnsmaskineriet i gang. Pengene strømmet så raskt ut at det gikk utover samfunnets evne til å kontrollere utbetalingene, kunne flere kilder fortelle.

Ordningen var i stor grad tuftet på tillit, og en sentral kilde beskrev det «som å sette igjen en kiste full av penger på gata, for så å håpe at ingen stjeler noe».

Det var snakk om enorme summer.

Per dags dato har regjeringen har brukt 131 milliarder kroner på økonomiske krisepakker. 67 milliarder har gått til tiltak overfor bedriftene, for å hjelpe kafeer, hoteller og butikker, slik at de kunne komme seg gjennom krisa.

I løpet av våren og sommeren fortalte flere kilder at det var stor nervøsitet over etatenes evne til å kontrollere mulige støttebedragerier mens pandemien raste.

På våren hadde vi en samtale med sentrale personer innenfor politiet, som hadde ansvar for organisert kriminalitet. De pekte på det samme:

«Vi ser hvordan organiserte kriminelle miljøer søker seg til corona-støttemidler», sa en sentral politikilde til oss. Han var nervøs over hvordan godt organisere kriminelle miljøer kom til å tappe ordningene for midler, og føre dem ut av landet.

Skattekilder utdypet bildet:

«Kriminelle utenlandske miljøer ser jo på de norske støtteordningene som en honningkrukke», sa avdelingsdirektør Erik Nilsen i divisjon innsats hos Skatteetaten. Han fortalte også at etatens kontrollrutiner var mangelfulle, da Regjeringen en torsdag bestemte at søknadene skulle håndteres allerede fra mandagen av, fire dager etter at forskriften var innført.

2.2 Problemstilling

Vår overordnede problemstilling var å avdekke hvordan det jukses med coronamidler og hvor omfattende det jukset var.

Denne problemstillingen sto seg under hele vårt arbeid.

2.3 Organisering av arbeidet

Først jobbet journalist Gunnar Thorenfeldt alene med saken i nyhetsgruppa fra september 2020. Han forsøkte å kontakte en rekke «lyttposter» rundt omkring i landet. Øistein Norum Monsen ble etter hvert koblet på. Han bidro med viktig research, kontaktnett og foto. Senere ble utvikler Ola Strømman med i prosjektet for å koble datasett som var hentet inn. Caroline Drefvelin kom inn som journalist på prosjektet fra 1. desember.

Samlet er det lagt ned fire månedsverk til nå. Publiseringen startet 6.oktober 2020. Og pågår fortsatt for fullt.

Dette er ikke et avsluttet prosjekt. Det betyr at satsningen vil fortsette å gå, også etter at vi har levert denne metoderapporten. Dermed vil det forhåpentligvis komme nye avsløringer etter at denne rapporten er skrevet.

Vi mener likevel at det er interessante metoder her, som med fordel bør deles med andre journalister. Og at det er viktig at det skjer nå. Dette for å øke mediernes kompetanse til å jakte på coronajukserne og deres spøkelsesansatte.

Det vil være avgjørende for Norges evne til å håndtere coronakrisa at juks blir avslørt, og det er også avgjørende for å forebygge juks at juksemetodene blir kjent og avdekket.

3 Metode – slik gjorde vi det

3.1 Metode: Samle info om «spøkelsesansatte»

Da vi fra starten oppsøkte nøkkelkilder omkring i landet, gjorde vi blant annet et dybdeintervju med en lokalansatt i Stavanger, en polakk som i detalj beskrev hvordan arbeidsgiverne jukset med permitteringsreglene. Under intervjuet brukte vi en polsk tolk. Blant annet beskrev mannen hvordan arbeidsgiveren fikk ham til å jobbe mens han mottok permitteringspenger fra Nav.

Vi fikk tak i permitteringsvedtaket fra Nav, men det var vanskelig å dokumentere at han faktisk hadde jobbet i den perioden han var permittert.

Vi fikk en rekke bilder fra håndverkeren, som viste da han jobbet, men bildene hadde metadata fra andre datoer enn de som var aktuelle. Vi fikk imidlertid bekreftet fra kilder at firmaet hadde jobbet i tidsperioden da arbeidstakeren var permittert. Men vi manglet fortsatt en bekreftelse på at polakken faktisk hadde jobbet på de prosjektene i tidsperioden, da han formelt sto oppført som permittert.

Vi hadde tenkt til å reise til Stavanger for å konfrontere kunder og arbeidsgiver, og oppsøke adressene han hadde jobbet på, men redaksjonens egne corona-restriksjoner satte en stopper for dette.

Var det noen annen måte å dokumentere dette på? Var det mulig å bevise hvilke ansatte som hadde vært på jobb hvor og når? Og hvilke ansatte som hadde fått permitteringsstøtte?

I tillegg til den polske håndverkeren, snakket Thorenfeldt med en rekke andre utenlandske arbeidstakere, primært fra Polen, Litauen og Romania. Vi snakket videre med en rekke personer som sto i førstelinja i arbeidskrimsaker, for eksempel representanter fra Fellesforbundet og arbeidsgiverorganisasjoner.

De ga oss eksempler på:

- Ansatte som ble presset av sjefene sine til å jobbe mens de fikk permitteringspenger.
- Firmaer som fikk støtte for ansatte som ikke hadde fått lønn, eller for ansatte som ikke eksisterte – dem vi har valgt å kalle «spøkelsesansatte».

Omfanget av utbetalinger trigget oss. Det ble tidlig klart at enorme summer hadde blitt utbetalt som dagpenger eller som lønnskompensasjon:

Da vi startet arbeidet i september hadde 490 000 personer mottatt dagpenger, forskudd på dagpenger eller lønnskompensasjon. Bare dagpengebruken hadde doblet seg på grunn av coronakrisa, med nesten 10 milliarder kroner.

Totalt 25,8 milliarder kroner hadde blitt utbetalt gjennom disse tre ordningene på det daværende tidspunktet. I tillegg hadde nærmere 22 000 frilansere og selvstendig næringsdrivende mottatt totalt 900 millioner kroner i kompensasjon.

I september fikk leder for vi tak i en rekke interne notater fra Skatteetaten som bekreftet en del av de tipsene som hadde kommet inn fra østeuropeiske arbeidere og myndighetskilder.

I en intern e-post fra Skatteetaten ble det pekt på at smittesituasjonen ga store utfordringer for Skatteetatens arbeid.

I e-posten sto det:

«Skatteetatens policy fram til 16.03.2020 var å innstille kontrollaktiviteten, utsendelse av vedtak, sanksjoner samt ikke anmelde. Ansatte i skatteetaten ble varslet om denne policyen under pandemien. Den nye policyen reduserer den faktiske oppdagelsesrisikoen til 0.»

Notatene pekte også på en rekke jukse-metoder som de forventet skulle bli brukt: blant annet utnyttelse av dagpengeordningene, konkursskriminalitet og skatteunndragelser.

Dette resulterte i et større intervju med Skatteetaten, hvor vi skrev om omfanget i Skatteetatens granskning av coronajuks.

Under tittelen «Frykter coronajuks fra «kriminelle stråmenn» og «trojanske hester»», skrev vi 6. oktober om de [113 sakene som Skatteetaten da hadde under granskning](#).

Vi ønsket selv å finne fram til firmaet som kunne ha jukset. Vi hadde en del selskapsnavn som vi hadde blitt tipset om at var spennende, men vi ville også ha innsyn i identiteten til de ansatte. For da kunne vi kanskje se påfallende trekk i hvordan de var meldt ut og inn av ulike bedrifter, og finne mønstre som kunne hjelpe oss med å avdekke juks.

Vi ba om innsyn hos Nav i identiteten til ansatte hos «mistenkelige» firmaer som hadde fått lønnskompensasjon, men vi fikk avslag. Avslaget ble begrunnet i taushetsplikt, etter forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1 og NAV-loven § 7 første ledd.

Det såkalte a-registeret, arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, som Nav forvalter, var lukket for innsyn.

Vi måtte finne en annen måte å dokumentere jukset på. Kunne vi nærme oss dette med stordata? Kunne vi få innsyn i ulike oversikter det gikk an å koble, for så å undersøke nærmere påfallende funn?

3.2 Metode: Jakten på stordata

Da denne tanken slo rot, var det naturlig å knytte til oss utvikler **Ola Strømman**. Han har lang erfaring med å koble data. Strømman ble med Thorenfeldt på møter hos blant annet Skatteetaten, Økokrim, Nav og en rekke kilder hvor det samme spørsmålet ble stilt:

- Hvilke datasett var det mulig å få tak i?
- Hvilke indikatorer kunne vi identifisere som kunne avdekke juks?

Vi fulgte samtalen opp med et større intervju med Økokrim under tittelen «Politiet mistenker massivt corona-juks» 10. oktober.

På oppfordring fra Dagbladet satt Økokrim opp en oversikt over samtlige coronastøttejuks-saker som da ble etterforsket av norsk politi: Blant de 50 kjente sakene, ble 11 av dem etterforsket hos Økokrim. 25 ble etterforsket av Oslo-politiet.

Økokrim anslo at 60 prosent av sakene gjaldt misbruk av den såkalte lønnskompensasjonsordningen.

De pekte også på et interessant faktum: Etterregistreringen av antall ansatte i seg selv kunne være en indikator.

«Vi har sett eksempler på at selskaper har meldt inn ansatte, før de har blitt meldt ut igjen etter bare et par minutter», sa Nordeng under møtet.

Fra tidligere arbeid med arbeidslivskriminalitet visste vi at a-registeret var lett å manipulere, siden det er mulig å etterregistrere ansatte flere måneder etter at de hadde arbeidet.

Vi ønsket nå å sammenholde listene over bedrifter som hadde fått lønnskompensasjon, som var publisert fra myndighetenes side, med datasett vi selv kunne skaffe. Ut fra dette ville vi se om vi kunne finne interessante mønstre – som indikerte juks.

3.3 Metode: Dataspørring/intervjue datasett

Både Skatteetaten og Nav hadde valgt å publisere datasett med de som hadde fått midler fra henholdsvis kompensasjonsordningen (for inntektsfall) og lønnskompensasjonsordningen (som dekket permitteringskostnader). Oversiktene inneholdt også informasjon om hvor mye penger det enkelte firmaet hadde fått/hvor mange ansatte de hadde fått kompensasjon for.

De samlede oversikter viste:

- Skatteetaten hadde publisert en liste med 79 188 selskaper som til sammen hadde fått mer enn 6,9 milliarder kroner.
- Nav hadde publisert en liste over 75 085 virksomheter og 395 872 arbeidstakere som til sammen hadde fått over 8 milliarder kroner i corona-støtte.

Kunne vi koble disse dataene med andre åpne registre som ga oss interessant informasjon?

I Brønnøysundregistrene er det registrert på firmaene hvor mange ansatte de har til enhver tid. Endringer skal være meldt inn der. Ut fra den informasjonen vi nå satt på etablerte vi en hypotese om at det måtte være noe galt med firmaer med få eller ingen ansatte da coronakrisa trådte inn, som likevel hadde fått lønnskompensasjon for mange ansatte.

I september lastet vi ned hele enhetsregisteret fra Brønnøysund, inkludert underenheter.

Det viste seg da at Ola tilfeldigvis hadde liggende et tilsvarende datasett datert 4. mars 2020. Dette gav oss et unikt sammenligningsgrunnlag. Datasettet fra mars var et øyeblikksbilde før støtteordningene ble gjort kjent.

Vi kunne dermed sammenligne datasettesene fra mars og september, for nærmere 1,7 millioner selskaper.


```

library("janitor")
library("data.table")
library(stringr)
library("readxl")
library("dplyr")
library("tidyverse")

## MARS
enheter_MARS <- read_excel("~/OneDrive - Aller/coronadata/20200303 - enheter_alle.xlsx", col_types = c("numeric", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text"))
enheter_MARS_stripped <- enheter_MARS %>% select('Organisasjonsnummer', 'Antall ansatte', 'Næringskode 1.beskrivelse', 'Nedleggelsesdato') <- NA
enheter_MARS_stripped[is.na(enheter_MARS_stripped$Antall ansatte)] <- NA
enheter_MARS_stripped[is.na(enheter_MARS_stripped$Næringskode 1.beskrivelse)] <- NA
View(enheter_MARS_stripped)

underenheter_MARS <- read_excel("~/OneDrive - Aller/coronadata/20200303 - underenheter_alle.xlsx", col_types = c("numeric", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text"))
underenheter_MARS_stripped <- underenheter_MARS %>% select('Organisasjonsnummer', 'Overordnet Enhet', 'Antall ansatte', 'Beliggenhetsadresse.kommunenummer', 'Forretningstype', 'Under avvikling', 'Under tvangsavvikling eller tvangsoppløsning') <- NA
names(underenheter_MARS_stripped)[names(underenheter_MARS_stripped) == "Beliggenhetsadresse.kommunenummer"] <- "Beliggenhetsadresse.kommunenummer"
underenheter_MARS_stripped[is.na(underenheter_MARS_stripped$Under avvikling)] <- NA
underenheter_MARS_stripped[is.na(underenheter_MARS_stripped$Under tvangsavvikling eller tvangsoppløsning)] <- NA
underenheter_MARS_stripped[is.na(underenheter_MARS_stripped$Siste innsendte årsregnskap)] <- NA
View(underenheter_MARS_stripped)

total_MARS_stripped <- rbind(underenheter_MARS_stripped, enheter_MARS_stripped)
View(total_MARS_stripped)
## / MARS ##

## SEPT ##
enheter_SEPT <- read_excel("~/OneDrive - Aller/coronadata/20200923 - enheter_alle.xlsx", col_types = c("numeric", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text"))
enheter_SEPT_stripped <- enheter_SEPT %>% select('Organisasjonsnummer', 'Antall ansatte', 'Næringskode 1.beskrivelse', 'Nedleggelsesdato') <- NA
enheter_SEPT_stripped[is.na(enheter_SEPT_stripped$Antall ansatte)] <- NA
enheter_SEPT_stripped[is.na(enheter_SEPT_stripped$Næringskode 1.beskrivelse)] <- NA
View(enheter_SEPT_stripped)

underenheter_SEPT <- read_excel("~/OneDrive - Aller/coronadata/20200923 - underenheter_alle.xlsx", col_types = c("numeric", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text", "text"))
underenheter_SEPT_stripped <- underenheter_SEPT %>% select('Organisasjonsnummer', 'Overordnet Enhet', 'Antall ansatte', 'Beliggenhetsadresse.kommunenummer', 'Forretningstype', 'Under avvikling', 'Under tvangsavvikling eller tvangsoppløsning') <- NA
names(underenheter_SEPT_stripped)[names(underenheter_SEPT_stripped) == "Beliggenhetsadresse.kommunenummer"] <- "Beliggenhetsadresse.kommunenummer"
underenheter_SEPT_stripped[is.na(underenheter_SEPT_stripped$Under avvikling)] <- NA
underenheter_SEPT_stripped[is.na(underenheter_SEPT_stripped$Under tvangsavvikling eller tvangsoppløsning)] <- NA
underenheter_SEPT_stripped[is.na(underenheter_SEPT_stripped$Siste innsendte årsregnskap)] <- NA
View(underenheter_SEPT_stripped)
  
```

Analyseverktøyet R Studio: skjermdump av noe av koden bak analysene.

Ved hjelp av R Studio, et analyseverktøy ble underenheter og hovedenheter flettet sammen til en større tabell, siden bedrifter har flere organisasjonsnumre. De to komplette datasettene (mars og september) ble igjen flettet sammen for å kunne avdekke endringer i oppføringene.

Overflødig rader ble så fjernet. Datafeltene vi da hadde tilgjengelig i «enhetstabellen» var: Organisasjonsnummer, overordnet enhet, antall ansatte, næringskode-beskrivelse, næringskode, kommunenummer, navn, postnummer, registreringsdato, nedleggelsesdato.

Oversikten fortalte oss også om firmaet eksisterte i mars og om det eksisterte i september:

Fra Nav lastet vi ned det åpne datasettet over lønnskompensasjon. Dette ble koblet med enhetstabellen. Vi hadde da en samlet oversikt over:

- Firmaer som hadde fått støtte.
- Antall ansatte i mars.
- Antall ansatte i september.
- Hvor mange ansatte de hadde fått støtte for.

Vi kunne dermed begynne å stille spørsmål til datasettet:

- Hva var endringen i antall ansatte?
- Hadde de levert årsregnskap tidligere år?
- Hadde de oppbemannet mye i perioden?

Spesielt én metode ble avgjørende, såkalt 0-NA (null-N-A)

0-NA var en egen spørring på antall ansatte. 0 ansatte betyr nettopp ingen ansatte. NA betyr at det ikke finnes data for den måneden fordi firmaet ikke eksisterer i enhetsregisteret på dette tidspunktet.

Vi gjorde følgende kjøring blant de firmaene som hadde fått støtte fra begge ordningene:

- 0 - NA: Ingen ansatte i mars, firmaet borte i september. Totalt var 4 selskaper, som hadde fått støtte, slettet av Brønnøysund-registrene i løpet av perioden.
- 0 - 0: Ingen ansatte i mars, ingen i september. Totalt hadde 71 selskaper hadde 0 ansatte i mars og 0 ansatte i september, selv om de hadde fått støtte.
- NA - 0: Ikke noe firma i mars, ingen ansatte i september. Totalt hadde 10 selskaper med støtte, som ikke eksisterte i mars, 0 ansatte i september.

Til slutt satt vi med en liste på 94 selskaper som var spesielt interessante.

3.4 Metode: Fletting av datasett

Var det andre indikatorer det var mulig å sjekke støttmottakerne mot?

Vi ba om innsyn i en sammenstilling fra Arbeidstilsynet over hvilke firmaer som var godkjent for renholdsvirksomhet i Norge mars 2020. Ved å bruke næringskoden «rengjøring» fra Brønnøysundregisteret, kunne vi kjørte lista mot enhetstabellen, og imot lista over støtte-mottakere.

Dermed kunne vi se at 40 selskaper som hadde fått lønnskompensasjon ikke var godkjente for å selge renholdstjenester.

Var det også mulig å se hos Arbeidstilsynet hvem som hadde brutt arbeidsmiljøloven mens de fikk coronastøtte?

Arbeidstilsynet har en rekke reaksjoner de kan benytte hvis de påviser brudd på arbeidsmiljøloven. Alt fra varsel og vedtak om pålegg, varsel og vedtak om tvangsmulkt, til den mest alvorlige sanksjonen- varsel og vedtak om arbeidsstans.

«Vedtak om stans» er den strengeste reaksjonen Arbeidstilsynet kan gi til et selskap som bryter arbeidsmiljøloven. Vedtak om stans, kan gis til firmaer som ikke evner eller vil følge loven, og der hvor det er «umiddelbar fare for arbeidstakernes liv og helse».

Det kan gjelde alt fra manglende sikkerhet ved arbeid i høyden til at firmaet ikke har skriftlig arbeidskontrakt for ansatte. Noen selskaper klarer å rydde opp i forholdene i løpet av et par timer, for andre selskaper kan det bety kroken på døra.

Vi ba om innsyn i en sammenstilling fra Arbeidstilsynet over alle selskaper som hadde mottatt vedtak om stans i tidsperioden mars til oktober 2020, (senere oppdaterte vi den til mars til 9. desember 2020).

Resultatet viste:

- **182 selskaper som til sammen fikk lønnskompensasjon for 1490 ansatte, fikk i 2020 «vedtak om stans» fra Arbeidstilsynet.**
- **Det betyr at selskapene kan ha fått utbetalt lønnskompensasjon for opptil 62 millioner kroner, det samme året som de har brutt arbeidsmiljøloven.**

Blant de 182 selskapene som fikk corona-støtte, så var 93 tilfeller hvor det var det i vedtaket om stans var angitt «fare for liv og helse».

3.5 Metode: Spøkelsesjakt fortsetter

Vi satt nå på en liste med over 300 selskaper som var spesielt interessante. Listen omfattet blant annet selskaper som hadde 0 ansatte i mars og 0 ansatte i september, selskaper som hadde gått konkurs, eller selskaper vi visste hadde blitt drevet ulovlig eller som hadde brutt arbeidsmiljøloven.

Vi prioriterte selskapene ut fra hvor mye de hadde fått i lønnskompensasjon, hvor vi begynte å se nærmere på de selskapene som hadde fått mest.

Ett selskap ble spesielt interessant. Selskapet hadde fått lønnskompensasjon for 95 ansatte. Selskapet hadde 0 ansatte i mars, og var nå konkurs.

Konkurs: Adressen hvor selskapet var registrert på St. Hanshaugen i Oslo.

Selskapet sto ført opp med næringskode «bedriftsrådgivning og annen administrativ rådgivning». Det var ført opp på en adresse i en bygård på St. Hanshaugen i Oslo.

Tidligere hadde selskapet vært ført opp som et regnskapsfirma. Da vi kontaktet eieren, opplyste han at han hadde solgt selskapet videre til en annen person. Denne personen sto ført opp som eier av et annet selskap, et holdingselskap, som også hadde mottatt coronastøtte; denne gangen for 10 ansatte. Dette selskapet hadde 0 ansatte i mars og 0 ansatte i september.

Gjennom ordningen var det mulig å få ut 42 141 kroner per lønnsforhold (18 dager med lønn tilsvarende 6G). Ordningen blir forvaltet av Nav.

Det betyr at de to selskapene kunne ha fått opptil fire millioner kroner og mer enn 400 000 kroner i støtte.

Vi besøkte adressene til de to selskapene. Begge hadde en privatadresse. Ingen svarte da vi ringte på dørklokkene.

Det som etter hvert ble klart, var at det ikke fantes noen fysiske spor etter dette enorme bedriftsrådgivningsfirmaet. Det var heller ingen spor etter aktivitet på nettet, navn på postkasser, eller personer som hadde ført opp selskapet som arbeidsplass.

De 95 bedriftsrådgiverne framsto som rene «spøkelsesansatte».

Vi kontaktet også bobestyreren til bedriftsrådgivnings-selskapet, og fikk ut en midlertidig innberetning. Slik fikk vi en oversikt over samtlige personer som hadde vært involvert i selskapet.

Vi begynte å ringe rundt og snakke med samtlige som hadde vært involvert i selskapene.

Vi sjekket også etter tilgjengelige profiler på sosiale medier. Den mest sentrale personen hadde vært aktiv på sosiale medier, og vi kunne etter hvert dokumentere hvordan aktørene hadde posert med dyre Rolex-klokker til en verdi av mer enn halv million kroner i Dubai, fra fotoøkker med modeller på luksushotell i Tyrkia, kjendisfester med profilerte modeller, journalister, advokater og filmstjerner.

Aktiv på sosiale medier:

Den mest sentrale personen poserte med dyre Rolex-klokker i Dubai.
Skjermdump: Facebook

Vi brukte fotogjenkjenningsmetoder, som bildesøketjenesten til yandex.com, for å finne hotellene, restaurantene og de andre stedene bildene var tatt. Og vi brukte både et utvidet kildeapparat og bildesøk for å gjenkjenne personene på bildene.

Vi satte etter hvert opp et nettverkskart med programmet X-mind, hvor vi hadde mulighet for å sette opp streker og sammenhenger mellom et titalls personer.

Vi søkte også opp straffesaker på samtlige navn vi hadde på blokka. Det gjorde at vi etter fant en rekke saker på de involverte:

- Flere pekte på en 37 år gammel norskpakistansk forretningsmann, som sentral i selskapet. Ifølge kildene så var han sentral da et nettverk fikk tilgang til bedriftsrådgivningselskapet.
- En seriekriminell 29-åring hadde bånd til flere av de involverte. Han ble seinest 29. november 2019 dømt til fengsel i ett år og åtte måneder for ID-tyveri og bedrageri.
- En 36 år gammel mann hadde også tilknytting til miljøet, han ble senest i 2015 dømt for samfunnsstraff for å ha svindlet Nav ved å ha mottatt dagpenger samtidig som han jobbet for Manpower.
- En østeuropeisk kvinne hadde blitt ført opp som daglig leder for firmaet. Hun nektet all straffskyld.

Det ble også etter hvert i samtale med politiet klart at politiet hadde en pågående etterforskning mot det samme miljøet som Dagbladet gransket. Ved å legge fram navnene for Økokrim og Oslo-politiet, fikk vi også etter hvert innsyn i den pågående etterforskningen mot miljøet.

Politiet hadde avdekket at miljøet hadde brukt personnumre både til avdøde mennesker og kjente personer. Noe som tidligere hadde blitt omtalt av VG og E24 sommeren 2020.

Men siden vi hadde jobbet oss inn i saken fra en annen kant, uavhengig av politiets etterforskning av saken, hadde vi en unik tilgang til detaljene i saken. Og en rekke detaljer som heller ikke politiet hadde, som for eksempel en rekke selskapsnavn som ennå ikke var på blokken hos politiet.

Dette resulterte i at vi kunne skrive saken «[Siktet for corona-juks med «spøkelsesansatte»](#)»

3.6 Metode: A-meldinger og personnummersøk

Når man skal permittere ansatte og få inn penger fra Nav, er man avhengig av å sende inn A-meldinger.

A-meldingen er en månedlig melding fra arbeidsgiver til Nav, SSB og Skatteetaten om ansattes inntekt, arbeidsforhold og forskuddstrekk, samt arbeidsgiveravgift og finansskatt for virksomheten.

Dagbladet fikk via kildearbeid tak i en rekke A-meldinger som hadde vært sendt fra bedriftsrådgivningsfirmaet. På A-meldingene så var det flere ansatte som var ført opp med store lønninger, helt opp til 1,2 millioner kroner.

Hvem var disse? På meldingene sto det bare personnummer, vi trengte navn på personene. Vi trengte en stemme å snakke med for å sjekke om det var reelle opplysninger som var i A-meldingene.

Etterforsker bedrageri av corona-midler:

Siktet for corona-juks med «spøkelsesansatte»

Politiet har siktet det de mener er et nettverk for å ha bedratt staten for millioner i corona-støtte. De mener nettverket har skapt «spøkelsesansatte» med millionlønn.

Fra andre prosjekter har vi flere datasett liggende. Deriblant en oversikt over alle Norges eiendommer og en oversikt fra Autosys, det sentrale kjøretøyregisteret.

I begge nevnte baser lå muligheter for å finne navn bak et personnummer eller fødselsdato.

Eiendomsoversikten inneholder personnumre og man finner navn ved enkle oppslag, så sant personnummerets eier har eiendom i Norge.

Autosys-uttrekket vårt inneholder kun fødselsdato, det ga derfor flere treff og det måtte søkes mer manuelt enn i eiendomsregisteret. I jakten på de rette personene søkte vi på blant annet bosted.

Dette ga oss totalt fire navn, hvor vi både visste hvor mye de hadde tjent (ifølge a-meldingene), hvem de var, og om de var spøkelser eller reelle ansatte. Vi ringte opp personene, og de bekreftet at de ikke hadde jobbet for firmaet, og at de heller aldri skulle ha hatt noen lønn fra firmaet, i 2020.

Vi fant for eksempel en 32-åring som ble meldt inn med 1 173 000 kroner i fastlønn. Mannen, som tidligere jobbet som Bring-sjåfør, hadde 141 364 kroner i lønn i 2018, 31 590 kroner i lønn i 2017, og 0 kroner i lønn i alle foregående år.

1. november kunne vi publisere vår første sak om nettverket, som politiet mente hadde skapt [«spøkelsesansatte» med millionlønn](#).

3.7 Metodene virker

Vi visste nå at metoden vår virket, og begynte å granske de andre bedriftene vi hadde på lista.

For eksempel begynte vi å sjekke et byggefirma, som ifølge Nav, hadde fått lønnskompensasjonspenger for 53 ansatte. Det betyr at selskapet kan ha fått utbetalt opp til 2,2 millioner kroner.

Selskapet ble først opprettet 29 juni 2020, og hadde 0 ansatte i september.

Ifølge data fra enhetsregisteret så ble 54 ansatte meldt inn i A-registeret 15. juli 2020. 18. september 2020 ble samtlige meldt ut igjen.

Men da vi konfronterte politiet med forholdene, var det ingen pågående etterforskning mot firmaet. Vi fikk heller ikke tak i mannen som sto registrert på firmaet.

Men ved at vi undersøkte hans bakgrunn, og fant en dom på ham, fant vi ut noe interessant: I en tilståelsesdom fra 5. oktober var mannen ført opp «uten fast arbeid».

I dommen kommer det fram at mannen hadde sittet i varetekt i Hustad fengsel helt siden han ble pågrepet 27. mai 2020 og ble deretter varetektsfengslet første gang 29. mai 2020. Han har sittet i fengsel siden.

Det betydde at mannen faktisk satt i fengsel da firmaet hans fikk støtte for 53 ansatte. Konfrontert med Dagbladets opplysninger så bekreftet politiet at de nå ville avhøre mannen og etterforske saken. I dag er det en del av en pågående etterforskning.

8. november 2020 publiserte vi saken [«Satt i fengsel - fikk støtte for 53 mistenkte «spøkelseansatte»»](#).

Vi hadde nå vasket listen med 300 selskaper, og satt igjen med nærmere 100 selskaper hvor vi mente at det var mulig coronajuks. Dette ga et godt utgangspunkt for den videre granskningen.

3.8 Razzia og arbeidskrim

Vi fikk også bruk for listen vi hadde over selskaper som hadde brutt arbeidsmiljøloven.

For eksempel ble et bilverksted i Oslo stengt av Arbeidstilsynet mai 2020. Selskapet fikk aldri tillatelse til å drive igjen, før det ble slått konkurs august 2020.

Da hadde allerede firmaet fått tvangsmulkt for en rekke brudd på arbeidsmiljøloven. Bakgrunnen var et tilsyn som ble gjennomført i 2019, med bistand fra blant annet politi, Nav og Oslo kemnerkontor.

Under tilsynet møtte myndighetene en 42 år gammel far og en 21 år gammel sønn. Det var sønnen som var ført opp som daglig leder, men det var ingen tvil om hvem som egentlig styrte selskapet, ifølge Arbeidstilsynet: «Det var faren som var «sjefen» på stedet»..

Vår datasettfletting viste at i samme periode som selskapet var stanset av Arbeidstilsynet, fikk de støtte for 8 ansatte, opptil 337 000 kroner. Dermed var selskapet interessant for vår granskning.

Da Dagbladet konfronterte Økokrim med saken, ble det klart at de hadde en pågående politietterforskning mot et nettverk, der blant annet dette firmaet inngikk.

Vi [ble med da politiet aksjonerte mot nettverket](#), og pågrep fire personer. Politiets etterforskning viste også at bilverkstedet hadde koblinger til flere av de andre sakene vi jobbet med, og andre mottakere av lønnkompensasjonsordningen.

3.9 Jakten på hvitvaskingsfabrikkene

Vi kunne nå via X-Mind sette opp et nettverk, hvor vi så sammenhenger mellom selskapene vi hadde identifisert, selskapene vi kjente til at politiet etterforsket, og selskaper som hadde fått lønnkompensasjon på «mistenkelig» grunnlag. I oversikten la vi også inn konkursberetninger og tidligere dommer, som vi fant på en rekke av aktørene. Dette ga samlet et inntrykk av at vi sto overfor organisert kriminalitet.

Oslo-politiet og Økokrim, som tydelig etterforsket mange av de samme firmaene vi hadde kommet over, sa nå åpent til Dagbladet at de så konturene av et etablert hvitvaskingsnettverk.

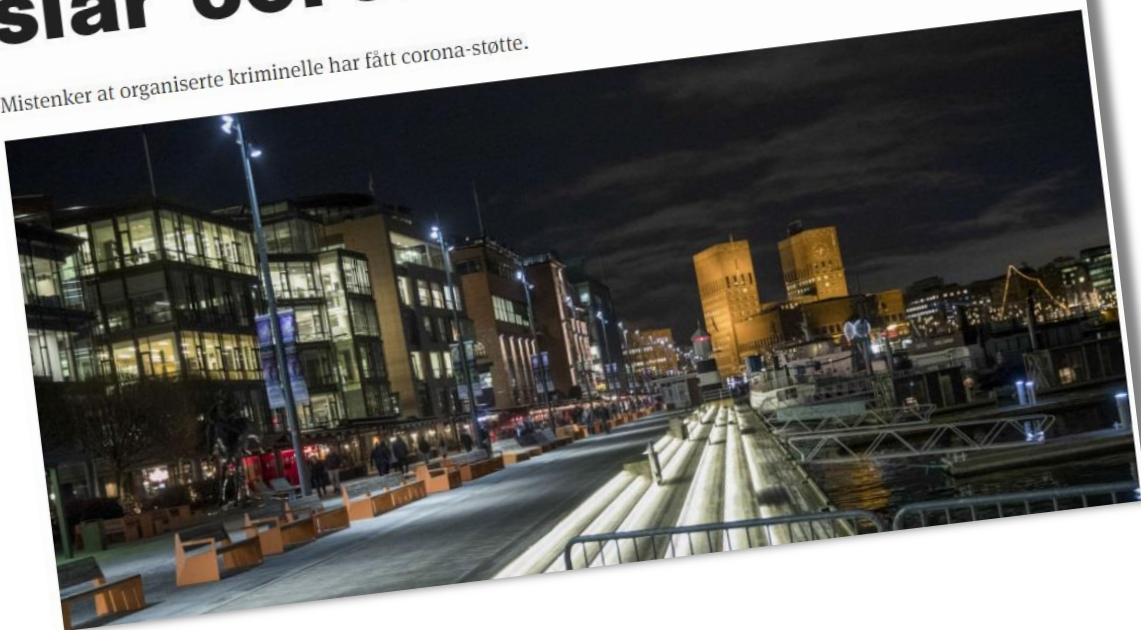
«Vi ser rene hvitvaskingsfabrikker, hvor det er innarbeidet rutiner for hvordan de kriminelle vasker penger», sa politiadvokat Helge Vigerust fra Oslo-politiet til Dagbladet.

Senere fikk også Dagbladet tak i en tidligere hemmeligstemplet rapport fra Økokrim som viste det politikilden hadde sagt til oss tidligere stemte: Organiserte kriminelle miljøer hadde mest sannsynligvis fått tak i store summer med coronastøtte.

Jakten på corona-jukserne

Ny rapport: Økokrim slår coronamafia-alarm

Mistenker at organiserte kriminelle har fått corona-støtte.

3.10 Nye saker

Vi fant også koblinger til selskaper som ikke var en del av Oslo-politiet og Økokrims etterforskning. Spesielt et selskap fra Narvik vakte vår interesse.

Mannen bak håndverksselskapet hadde avsluttet driften av selskapet og reist til Romania allerede i november 2019. Da Norge stengte ned i mars 2020, hadde selskapet registrert bare én ansatt, men selskapet fikk likevel lønnskompensasjonsstøtte for 51 ansatte.

Det viste seg at saken var anmeldt av Nav og var under etterforskning av politiet i Nordland for mulig bedrageri av 1,6 millioner kroner i lønnskompensasjon. En pengestrøm har gått fra dette selskapet til et av selskapene i nettverket på Østlandet, som Økokrim etterforsket, ifølge Dagbladets kilder.

Men bostyreren i Narvik fortalte oss også at den rumenske eieren i selskapet hadde en bror med et selskap på Nordmøre som vi også burde undersøke.

Slik kom vi over en ny sak med sterke fellestrekk til de andre: Også den rumenske broren på Nordmøre hadde reist fra Norge i slutten av 2019. Driften av byggeselskapet hans var da opphørt. Likevel fikk selskapet lønnskompensasjon for 18 ansatte fra Nav.

Også denne saken viste seg å være anmeldt av Nav og var under etterforskning av politiet i Molde. En tidligere ansatt fortalte at hans navn skal ha blitt brukt for å utløse lønnskompensasjon fra Nav i

begge brødrenes selskaper. Slik ble det klart at Oslo-nettverket vi opprinnelig begynte å utforske, kunne ha forgreininger flere steder i landet.

Gjennom arbeidet med Nordmøre-saken kom vi også i kontakt med en ung snekker som hadde drevet byggselskapet sammen med rumeneren. Han mente seg rundlurt av rumeneren, og hadde anmeldt ham for å ha stjålet verktøy, holdt tilbake lønn og underslått store verdier fra selskapet. Han var sterkt preget av saken, og vi fortalte snekkerens historie for å vise hva slags menneskelige omkostninger økonomisk kriminalitet kan ha.

Dagbladet fikk tak i begge brødrene på telefon i Romania. De hevder begge at de er utsatt for identitetstyveri, og ikke har noe med de antatte bedrageriene å gjøre.

Dette måtte vi [naturligvis ta hensyn til i dekingen av saken](#). Vi valgte å ikke bruke navnet verken på firmaene eller mennene i saken, og tok forbehold om at mennene mener de er uskyldige.

Etterforskes for svindel:

Nedla driften - fikk coronastøtte for 69 ansatte

To rumenske brødre drev hvert sitt firma på Nordmøre og i Narvik. Da coronakrisa startet, hadde selskapene null aktivitet og brødrene hadde flyttet til Romania. Likevel fikk selskapene coronastøtte i millionklassen fra NAV.

4 Konsekvenser

Dagbladets avsløring av hvordan arbeidstakerregisteret (a-meldinger) har blitt systematisk misbrukt for å svindle til seg coronastøtte, kan få store konsekvenser for hele systemet, spesielt arbeidstakerregisteret, ifølge politiet.

Politiadvokat ved Oslo politidistrikt, Helge Vigerust, sa til Dagbladet:

«Det blir et viktig arbeid framover: Politiet må i samarbeid med Nav og skatteetaten reparere arbeidstakerregisteret slik at et stort antall personer får korrigert grunnlagsdata og unngår skadefølger som restskatt, endrede pensjonsrettigheter med videre».

Vi mener at det omfattende jukset vi har avdekket, vil bidra til mer aktsomhet og bedre kontroll med støtteordninger i forvaltninger i framtida.

Vi har også bidratt til politiets etterforskning av bedragerisaker med coronamidler ved å bringe nye opplysninger og saker fram i lyset.